Sveriges Kommuner och Regioner

Idrottsanläggningar nu och för framtiden

Nationell statistisk, verktyg för analys, kunskap för utveckling

Förord

För att utöva idrotts- och fritidsaktiviteter krävs anläggningar. Kommunerna är centrala aktörer för dess tillkomst, ägande och drift.

Kommunala drifts- och investeringskostnader för anläggningar utgör huvuddelen av de totala offentliga utgifterna för idrott och fritid. Det behövs därför en övergripande nationell bild av hur anläggningsbestånden ser ut samt hur de utvecklas. Denna bild får ni i denna skrift. Möjligheten till att göra egna analyser och jämförelser är än viktigare. Därför tillhandahåller SKR verktyg för sådana via hemsidan skr.se där statistiken visualiseras lättillgängligt och via databasen Kolada vilken möjliggör egna analyser.

För egna analyser behövs kunskap. Årets rapport innehåller en sammanfattning av ett internationellt forskningsläge kring idrottsanläggningar. Ämnen som berörs är vilka anläggningar som ger idrottspolitiskt motiverade effekter samt om fler anläggningar bidrar till att fler söker sig till idrotten och stannar i dess verksamheter. Sammanställning ger kunskap för framtida anläggningsplanering.

Vår förhoppning är att resultaten från anläggningsenkäten och den fördjupande kunskapen bidrar till att de kommuner som planerar sina anläggningsbestånd än bättre kan använda de statistiska verktyg som vi tillhandahåller. Med grund i kunskap, analys och aktuellt forskningsläge finns möjlighet att utveckla dialogerna med de parter som definierar anläggningsbehoven och som också nyttjar anläggningarna och miljöerna.

SKR vill tacka alla kommuner som bidragit med underlag samt Riksidrottsförbundet, Svenska Ishockeyförbundet, Svenska Fotbollförbundet och Svenska Ridsportförbundet som bidragit med värdefulla synpunkter och statistiskt jämförelsematerial.

Stockholm i december 2025

Patrik Jakobsson
Avdelningsdirektör
Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad

Anna Hamberg
Sektionschef
Avdelningen för tillväxt och samhällsbyggnad

Sveriges Kommuner och Regioner

Innehåll

Nuläge och framtid 4
Inledning 4
Statistik för anläggningsutveckling 5
Fler anläggningar, större bestånd 6
Fler som idrottar. Kunskap för anläggningsutveckling 7
Urval av idrottsanläggningar och undersökningsmetod 9

Idrottsanläggningsbestånden 11
Bad inomhus 11
Bandyanläggningar 12
Ishallar och konstfrusna isytor 12
Idrottshallar 14
Friidrottsanläggningar 15
Anläggningar med elljusspår 16
Fotbollsanläggningar 17
Ridhallar 19

Idrottsanläggningar och idrottspolitik i Nederländerna 21
Introduktion av SKR 21
Kunskapsläge, trender och utveckling 22

Referenser 35

Nuläge och framtid

Inledning

De kommunala ekonomiska åtagandena relaterat till anläggningar utgör den största delen av det offentliga samhällets kostnader vad gäller idrott och fritid.

Driftskostnaderna i kommunerna för idrotts- och fritidsanläggningar var 2024 något mer än 18 miljarder kronor det vill säga cirka sex gånger högre än de kommunala stöden om 3 miljarder kronor till föreningarna och också cirka nio gånger större än det samlade statliga idrottsanslaget till idrottsrörelsen som ligger på över 2 miljarder kronor årligen. Kostnaderna för anläggningsdrift har ökat väsentligt sett över lång tid. Efter 2021 har ökningen varit en större. Den stora kostnadsökningen för idrotts och fritidsanläggningar handlar om ökade kapitalkostnader, det vill säga avskrivningar och internräntor. Dessa slår särskilt på kapitalintensiva delar av den kommunala ekonomin såsom just anläggningar.

Idrott bedrivs inom en rad olika idrottsgrenar och i många typer av anläggningar. Trots idrottens stora bredd så bedrivs huvuddelen av aktiviteter för barn och unga inom ett fåtal idrottsgrenar och på ett fåtal anläggningstyper. I de undersökta anläggningstyperna huseras över 80 procent av de idrottsaktiva barnen mätt i deltagartillfällen inom föreningsidrotten. Över 40 procent av alla deltagartillfällen inom den organiserade idrotten utgörs av fotboll och nästan en lika stor andel äger rum i idrottshallar genom de sporter som utövas där. (www.idrottsstatistik). I idrottshallarna bedrivs huvuddelen av gymnastikförbundets verksamhet samt de stora lagsporterna innebandy, basket, handboll, volleyboll och andra. Vid sidan av detta undersöks anläggningar för ridning, sporter på is, simning, friidrott och motion.

I rapporten redovisas med ett undantag inte statistik för anläggningar för idrottande och fysiska aktiviteter som i huvudsak bedrivs utanför idrottsföreningar. Detta är anläggningar med elljusspår. Anledningen till att andra anläggningstyper inte är undersökta är i huvudsak relaterat till utmaningar att få fram kvalitativ statistik om sådana. Värt att ha i åtanke är att huvuddelen av träning och idrottande inte äger rum i föreningar och på traditionella idrottsanläggningar, utan istället på exempelvis parkvägar, asfaltytor, fritt vatten, dansstudios, motionsslingor, gym, på häst utomhus, yogastudios eller i hemmen (www.idrottsstatistik.se).

Statistik för anläggningsutveckling

Syftet med SKR:s statistik om idrottsanläggningar är att kommuner och regioner ska få verktyg och kunskaper att utveckla sina anläggningar och miljöer för idrott och fysiska aktiviteter. Statistiken och kunskapen presenteras i fyra delar varav de två första finns i denna rapport och de två senare på SKR:s webbplats respektive i databasen Kolada.

Den första delen utgörs av redovisning av statistik från anläggningsenkäten om idrotts- och fritidsanläggningar. Den behandlar framförallt standardiserade idrottsanläggningar som i stor utsträckning används av föreningsidrotten. Behoven av idrottsanläggningar formuleras ofta i en dialog kring föreningsidrottens behov.

Den andra delen utgår från behov hos kommuner och regioner av mer kunskap kring hur anläggningsbestånden samspelar med nivåer av aktivitet, träning och tävling i befolkningen. Därför publiceras en text från det nederländska Mulierinstitutet som är en ledande europeisk kunskapsinstitution kring idrottspolitik.

Den tredje delen av anläggningsrapporten utgörs av statistik som är tillgänglig för egna analyser i databasen Kolada. Med hjälp av Kolada kan resultaten användas i jämförelser med andra kommuner, mellan kommuntyper och i förhållande till nationell nivå. Anläggningsutvecklingen kan där följas över tid. Vidare kan anläggningsresultaten sättas i relation till en stor mångfald av andra statistiska nyckeltal, bland annat sådana som berör idrott, fritid och kultur. En god ingång till Kolada är att använda verktyget ”Jämföraren” för att sedan gå vidare med egna analyser i ”fri sökning” med utgångspunkt i de särskilda nyckeltalssamlingar som finns om idrotts-, kultur- och fritidsanläggningar.

Via Rådet för främjande av kommunala analysers hemsida (www.rka.nu) samt via Kolada finns tillgång till instruktioner och utbildningsmaterial om hur egna analyser kan göras via Kolada.

Den fjärde delen finns på SKR:s webbplats och kan användas för att visualisera statistiken och ge ingångar till fördjupande analyser lokalt. Den kommer att beröra anläggningstyperna fotbollsplaner och idrottshallar samt deltagarstatistik och kostnader för anläggningar.

Fler anläggningar, större bestånd

Resultaten från SKR:s anläggningsenkät speglar det stora och ökande engagemang som kommunerna visar för att tillhandahålla infrastrukturen för idrott och fritid. Ett engagemang som både kan mätas i fler anläggningar och ökande kostnader för drift av idrottsanläggningar.

Diagram 1: Kommunala driftkostnader idrotts- och fritidsanläggningar, mnkr löpande priser.

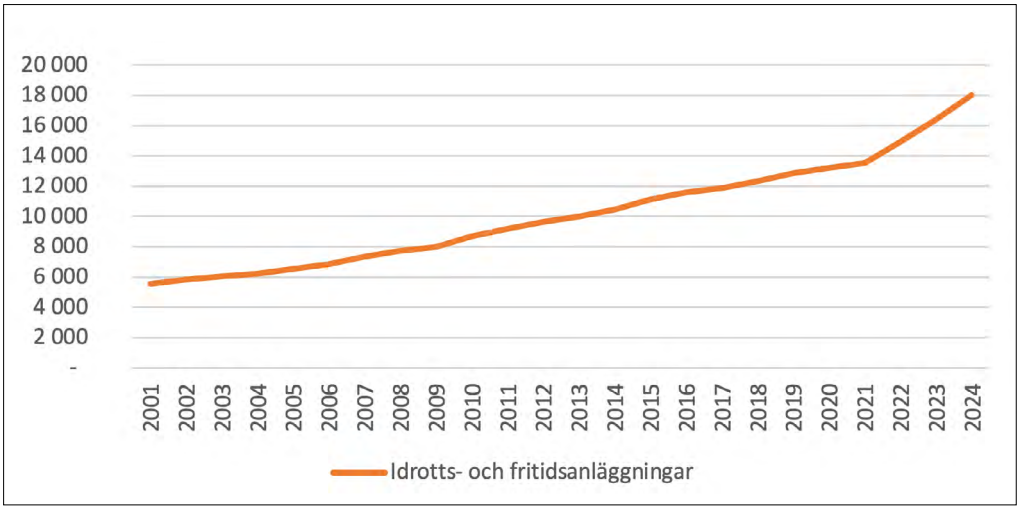

Källa: SCB, Kommunala Räkenskapssammandraget (RS).

Det ökande engagemanget för idrottsanläggningar kan förmodas ha bidragit till att svenskar i europeisk jämförelse visar på en hög nöjdhet med tillgången till anläggningar och att svenskarna ligger i europatopp avseende andelar av befolkningen som tränar och idrottar (https://ec.europa.eu/eurostat/web/sport).

Tillgången till anläggningar avgörs inte enbart av antalet anläggningar. Kommunerna, som står för huvuddelen av idrottsanläggningarna, tillgängliggör dem utifrån prioriteringar som har sin grund i lokala beslut. Efterfrågan på anläggningar kan även sättas i relation till träningsintensitet och antal tävlingstillfällen hos de som nyttjar dem. Viktigt är att bokade anläggningar verkligen används i förhållande till sin potential, även under de mest attraktiva timmarna. Använd gärna de statistiska nyckeltalen i Kolada för att analysera hur era anläggningar nyttjas.

De totala studerade bestånden är stabila. Huvudresultaten i denna rapport är att bestånden av de anläggningar som nyttjas mest också kontinuerligt byggs ut. Detta gäller framförallt bestånden av konstgräsplaner för fotboll och idrottshallarna. De senare huserar de inomhusidrotter som samlar flest aktiviteter, det vill säga handboll, basket, innebandy och volleyboll samt stora andelar av gymnastikens olika aktivitetsformer. Till det kan läggas att fotbollsplanerna och idrottshallarna är centrala för skolans aktiviteter.

Årets anläggningsrapport bedöms ge en mer heltäckande bild av de totala anläggningsbestånden än tidigare rapporter. Bestånden av idrottsanläggningar i Sverige totalt är betydligt större än vad tidigare rapporter visat. Anledningen till dessa resultat är att årets rapport bygger på en enkät med en högre svarsfrekvens än tidigare, att det funnits bättre möjligheter till att komplettera statistiken med hjälp av vissa specialidrottsförbunds uppgifter samt att rapporten bygger på en mer utvecklad statistisk analys än tidigare.

Två, bland flera möjliga exempel, på att de totala bestånden har undervärderats rör fotbollsplaner och idrottshallar. För de två viktigaste bestånden av idrottsanläggningar 2019 har fotbollens 11-spelsplaner med konstgräs undervärderats med 13 % och idrottshallarna har undervärderats med 22% i tidigare rapporter.

Fler som idrottar. Kunskap för anläggningsutveckling

Utan anläggningar för idrott kan många idrotter inte utövas. En följdfråga är om det blir fler aktiva invånare om det byggs fler anläggningar? Regeringen påtalade i ett pressmeddelande 17 september 2025 ”den stora bristen på idrottsanläggningar i samhället”. I ljuset av tydliga formuleringar från idrottens aktörer och regeringen om behoven av fler idrottsanläggningar kan svaret verka självklart. Det svar som antyds är att med fler anläggningar kan idrotten ta emot större andelar av befolkningen och effekten blir fler invånare som är fysiskt aktiva. Svaret kan problematiseras.

Kopplingen mellan anläggningsförekomst och nivåer av idrottande är inte så självklar som det kan verka. En anledning till detta är att tillgången till anläggningar överlag är relativt god i Sverige likväl som i andra jämförbara länder. Huvudanledningen till att grupper i samhället inte är aktiva inom idrott och träning är inte anläggningsbrist.

Om vi vänder oss till forskningen kan vi få mer underlag till beslut om hur relationen mellan anläggningsförekomst och aktiva invånare ser ut. Då kan vi resonera kring hur anläggningsförekomst samspelar med idrottspolitiska måluppfyllelser. Relationen mellan förekomst av idrottsanläggningar, uppfyllande av lokala idrottspolitiska mål samt effekterna av idrottsanläggningar är relativt sparsamt behandlat av forskning såväl i Sverige som i andra länder. Det finns få forskningsmiljöer som studerar idrott och fysiska aktiviteter i relation till samhällseffekter. Den forskning som finns har heller inte hittills varit presenterad för svenska läsare.

Det går att relatera resultat från andra länder till svenska förhållanden. En av de miljöer där kvalificerad kunskap produceras är nederländska Mulierinstitutet. SKR har bett dem göra en översikt kring utvecklingen i och kunskapsläget för Nederländerna. Detta för att dels introducera deras kunskapsläge för svenska läsare, dels för att Nederländerna har en likartad struktur kring idrotten som i Sverige. Detta gör att deras resultat kan användas för att reflektera över hur anläggningsstrukturen ser ut i förhållande till om denna kan utvecklas i en riktning som möjliggöra uppfyllandet av lokala idrottspolitiska mål. Deras text finns som avslutning i denna rapport. I den finns en omfattande litteraturförteckning som kan användas av de som vill söka sig vidare till underlagen för slutsatserna.

Mulierinstitutet är ett statligt finansierat forskningsinstitut som producerar kunskap för olika aktörer inom idrott i Nederländerna. Institutet och dess verksamhet utgör ett exempel på hur staten kan främja utveckling på idrottens område. Andra internationella exempel på hur staten främjar kunskapsutveckling och utveckling av nya anläggningstyper är den danska Lokal- och anläggningsfonden (loa-fonden.dk) och norska Tverga (tverga.no), som är ett resurscenter för egenorganiserad idrott och fysisk aktivitet. Den svenska regeringens uppdrag till Centrum för idrottsforskning och till Boverket på anläggningsområdet är andra exempel, om än i mindre skala

Precis som i Sverige kännetecknas Nederländerna av ett utvecklat föreningsliv som verkar i förhållande till de förutsättningar som kommunerna ger i form av ekonomiska stöd och tillhandahållande av idrottsanläggningar. I kunskapsöversikten framkommer flera viktiga iakttagelser med bäring på hur svenska kommuner kan föra dialog om behov av idrottsanläggningar. Det berör vilka typer av anläggningar och aktiviteter som attraherar vilka grupper samt vilken typ av aktörer som utvecklar anläggningar och aktiviteter i takt med invånarnas förändrade preferenser för träning.

Utifrån en historisk exposé visar Mulierinstitutet hur idrottsanläggningar utvecklats i förhållande till aktuella samhällsutmaningar. Skiften i inriktning hänger ihop med större samhälleliga reformer. Forskarna konstaterar att Nederländerna har en väl utbyggd infrastruktur av idrottsanläggningar. Där som i Sverige är fokus för idrottspolitiken att få fler att idrotta och att de idrottande ska fortsätta vara fysiskt aktiva. Det konstateras att aktuella forskningsresultat ger för handen att orsaker till ickedeltagande i idrott sällan är relaterade till bristen på idrottsanläggningar. Idrottsinfrastrukturen konstateras inte vara den primära orsaken till att människor inte idrottar. De som inte idrottar gör det av andra skäl än brist på anläggningar till exempel sociala, ekonomiska eller motivationsrelaterade faktorer. En viktig följd av detta är att istället för att fokusera på fler anläggningar kopplar man utvecklingsmöjligheter till att bättre nyttja den befintliga idrottsinfrastrukturen och därmed öka dess samhälleliga värde.

De nederländska forskarna pekar på förändrade utövar- och användarmönster inom träning. Traditionella idrottsanläggningar används av minskande andelar av befolkningen. Detta exemplifieras med minskat användandet av centrala anläggningstyper såsom simhallar och idrottshallar. Istället har allmänt tillgängliga utomhusmiljöer och kommersiella gym blivit de mest använda miljöerna. Man lyfter fram att nya idrotter och nya träningsformer kräver nya typer av anläggningar. Det handlar om anläggningar och aktiviteter som inte alltid har en självklar koppling till de traditionella idrottsklubbarna. De växer istället fram i andra sammanhang, inte sällan med koppling till kommersiella aktörer. Exempel på sådant är olika former av klättring, racketsporter eller yoga.

Sett över tid har kostnaderna för drift och underhåll av idrottsanläggningar ökat i Nederländerna. Detta är också en påtaglig likhet med utvecklingen i Sverige. De ökade konstaderna påkallar en medvetenhet av mer kostnadseffektiva lösningar och bättre nyttjande av de befintliga anläggningsresurserna.

Slutsatser som dras utifrån de nederländska exemplen kan sättas i relation till svenska förhållanden. Hur ska bestånden av anläggningar utvecklas då det inte främst är fler anläggningar som gör att fler inom de idrottspolitiskt prioriterade grupperna söker sig

till idrott. Hur förhåller man sig till att nya former för träning tenderar att utvecklas utanför den traditionella idrotten på nya former av anläggningar samt att kostnaderna för att driva de offentliga anläggningarna ökar. De nederländska erfarenheterna pekar mot att multifunktionella anläggningar behöver utvecklas. De behöver kunna nyttjas multifunktionellt av bredare grupper utöver de som söker sig till den traditionella föreningsidrotten. Multifunktionella anläggningar bedöms kunna öka tillgängligheten och därmed bidra till inkludering. Genom att utforma anläggningarna för genomtänkt multifunktionalitet kan man ge olika grupper möjligheter att nyttja anläggningar beroende på preferenser formade utifrån exempelvis ålder, ekonomi och sociala faktorer. Preferenserna för att idrotta och träna kan handla om allt från att söka sig till hälsorelaterade aktiviteter i gym och offentligt tillgängliga utomhusmiljöer till social gemenskap inom föreningsidrotten.

De övergripande slutsatserna från de nederländska studierna är att det behövs ett integrerat tillvägagångssätt för att utveckla idrottsanläggningarna och nyttjandet av de samma. Det behövs strukturerad samverkan som beskrivs med en metafor från databehandling. Integrerad samverkan behövs mellan hårdvaran som utgörs av själva anläggningarna och organisationsvaran det vill säga hur det förvaltas och tillgängliggörs av kommunerna. För funktionalitet behövs en programvara avseende vilka aktiviteter som erbjuds och hur de matchar olika målgruppers behöv.

I slutändan menar de nederländska forskarna att idrottsanläggningar bör ses i relation till bredare samhällsmål kring hälsa, social inkludering, livskvalitet och att samarbete kring utveckling av anläggningarna bör ske i sektorsövergripande samarbeten.

Urval av idrottsanläggningar och undersökningsmetod

Resultaten i denna rapport bygger på en enkät om idrotts- och fritidsanläggningar som skickats ut till kommunerna under 2024.

Sveriges Kommuner och Regioner, tidigare Sveriges Kommuner och Landsting samt Svenska Kommunförbundet har sedan 1983 återkommande samlat in uppgifter om idrotts- och fritidsanläggningar. Dessa har genomförts 1983, 1987, 1990, 1993, 1997, 2000, 2010, 2014, 2019 och nu senast 2024. Rapporter har publicerats i samband med flera av dessa undersökningar.

Både enkäten och de publicerade sammanställningarna har till sina former varierat över tid. Även vilka anläggningar som undersökts har varierat. Möjligheter finns till vissa jämförelser över tid. Sådana jämförelser ska dock göras med försiktighet. Det finns två skäl till detta. Det första skälet är att frågorna varit något olika utformade mellan åren. Det andra skälet är att definitionerna av anläggningarna har förändrats.

Undersökningarna har inte gjorts på de totala bestånden av anläggningar, utan fokuserar på de viktigaste anläggningstyperna och de bestånd som kommunerna bedöms kunna ge svar om. De anläggningstyper som valts ut till enkäten är de som har en tydlig relation till kommunerna via ägarskap, eller att det bedrivs verksamhet där som har en tydlig relation till kommunen via till exempel bidragsgivning till de verksamheter som bedrivs på dessa. Vidare ska det vara anläggningar som går att definiera på

ett sådant sätt att kommunerna svarar likartat. Detta gör att viktiga anläggningstyper såsom exempelvis skidspår, spontanidrottsytor, utomhus- och inomhusgym, faciliteter för aktiviteter på öppet vatten och friluftsgårdar eller den stora mångfalden av miljöer där aktiviteter med hästar och andra djur bedrivs inte är undersökta.

Urvalet av idrottsanläggningar svarar mot en mycket stor andel av de aktiviteter som bedrivs av idrottsföreningar för barn och unga. På idrottsområdet finns uppgifter kring huvuddelen av bestånden för de idrotter som har mer än 80 procent av alla aktiviteter som är LOK-stödsgrundade år 2024. De tio förbund med flest bidragsgrundande LOK-stödsaktiviteter huserar över 80 procent av alla dessa aktiviteter (www.idrotts-statistik.se). Av dessa tio förbunds huvudverksamheter belyser SKR:s enkät inte tennis samt budo- och kampsport.

SKR:s urval av anläggningar kan bedömas ge en relativ god bild av bestånden av anläggningar för barn- och ungdomsidrott som bedrivs i idrottsföreningar. Barn och ungdomar utgör de grupper som oftast är särskilt prioriterade i lokal idrottspolitik. Däremot ger inte undersökningarna en lika god bild av föreningsidrottande för vuxna. Undersökningar av aktiva medlemmar inom olika förbund visar att golf, motorcykel och snöskoter finns med på listan över de tio förbund med flest aktiva medlemmar och där utgörs dessa av vuxna. Idrottande, tränande och fysiska aktiviteter för vuxna bedrivs allra mest utanför den organiserade idrotten på egen hand. SKR:s resultat behandlar inte anläggningar och miljöer för denna stora och viktiga del av infrastrukturen för idrott och träning.

SKR:s anläggningsenkät skickades ut 2024 till samtliga kommuner. Enkäten har en hög svarsfrekvens. Svarsfrekvensen på enkäten är 90 %. I möjligaste mån har även uppgifter tagits in för kommuner som inte svarat via uppgifter på kommunernas hemsidor. Redovisningen här ger en god bild av anläggningsbestånden. Kommuner som använder SKR:S olika verktyg för egna analyser kan korrigera felaktiga uppgifter i efterhand eller komplettera ej inlämnade uppgifter.

Resultaten har genomgått en granskning och vissa inrapporterade siffror har korrigerats med stöd i olika specialidrottsförbunds uppgifter samt kompletterats med uppgifter på kommunernas hemsidor.

För att ge en mer heltäckande bild av anläggningsbestånden samt för att jämföra utvecklingen över tid har bortfall i enkäterna för 2019 och 2024 kompenserats via imputeringar. Detta betyder att i det fall en kommun rapporterat anläggningsuppgifter vid ett undersökningstillfälle men inte vid det andra så har uppgifterna förts över. Imputeringen bedöms ge en mer fullödig bild av anläggningsbestånden. Metoden kan bidra till en undervärdering av förändringar av bestånden samt i vissa fall en överskattning av bestånden. Övergripande är idrottsanläggningsbestånden stabila varför dessa effekter kan antas vara små.

Den statistiska behandlingen av anläggningsenkäterna skiljer sig mellan den rapport SKR publicerade för 2019 i förhållande till denna. För nästan varje anläggningstyp har bestånden på nationell nivå underskattats i tidigare rapporter.

Idrottsanläggningsbestånden

Bad inomhus

I detta avsnitt redovisas hur många anläggningar med inomhusbassänger och äventyrsbad som finns. Uppgifterna avser därmed inte antalet bassänger Vissa anläggningar kan rymma flera bassängtyper samt inkludera äventyrsbad.

Utvecklingen mellan 2019 och 2024

Antalet undersökta bassänger inomhus är i det närmaste konstant. Det samma gäller anläggningar med äventyrsbad.

Vid sidan av de undersökta bestånden finns även anläggningar med bassänger under 25 meter. Detta bestånd kan vara relativt omfattande men belyses inte här.

I 2019 års undersökning ägdes nio av tio anläggningar av kommunen och åtta av tio drevs av kommunen.

Diagram 2: Badanläggningar inomhus, antal.

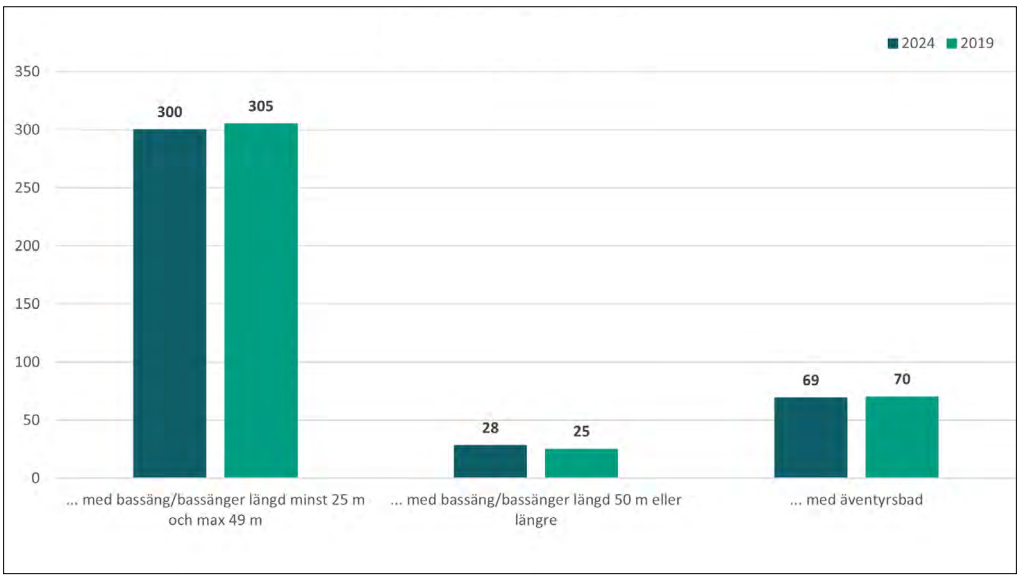

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Bandyanläggningar

I detta avsnitt redovisas hur många planer för bandy på konstis med fullstor plan som finns. Vissa anläggningar kan rymma både utomhusplan och inomhusplan.

Utvecklingen mellan 2019 och 2024

Det totala antalet bandyplaner är relativt konstant. År 2019 fanns 77 planer och 2024 fanns 74 planer. Utvecklingen går mot färre konstfrusna utomhusplaner och fler bandyhallar. Antalet bandyhallar är 21 stycken vilket är en ökning med 32 % sedan 2019.

I 2019 års rapport ägdes 85 % av bandyplanerna av kommunen och 77 % drevs av kommunen.

Diagram 3: Bandyanläggningar, antal.

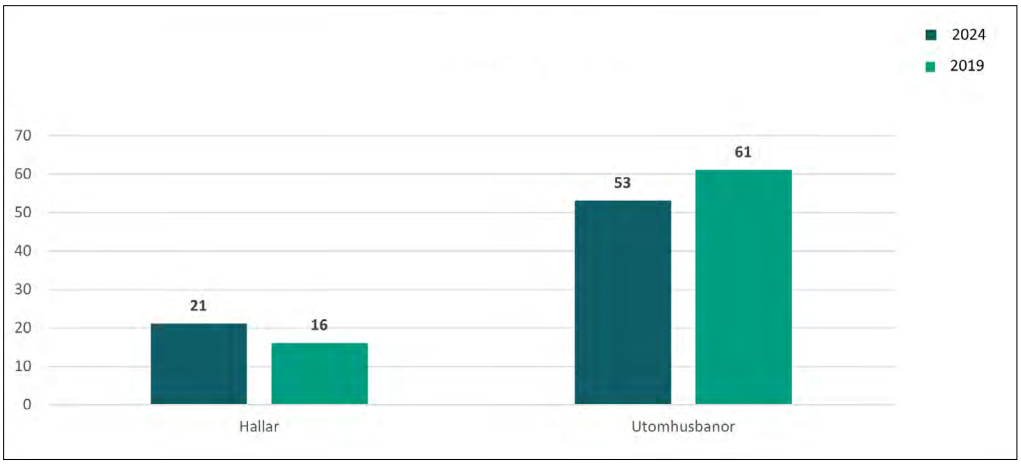

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Ishallar och konstfrusna isytor

I detta avsnitt redovisas antalet inomhushallar för ishockey och konståkning samt konstfrusna utomhusplaner (ej för bandy).

Ishallar, utvecklingen mellan 2019 och 2024

Mellan 2019 och 2024 ökade antalet ishallar med 10 stycken från 358 till 368. I jämförelse med tidigare undersökningar har antalet ishallar varit relativt stabilt sedan början av 1990-talet.

Diagram 4: Ishallar, antal.

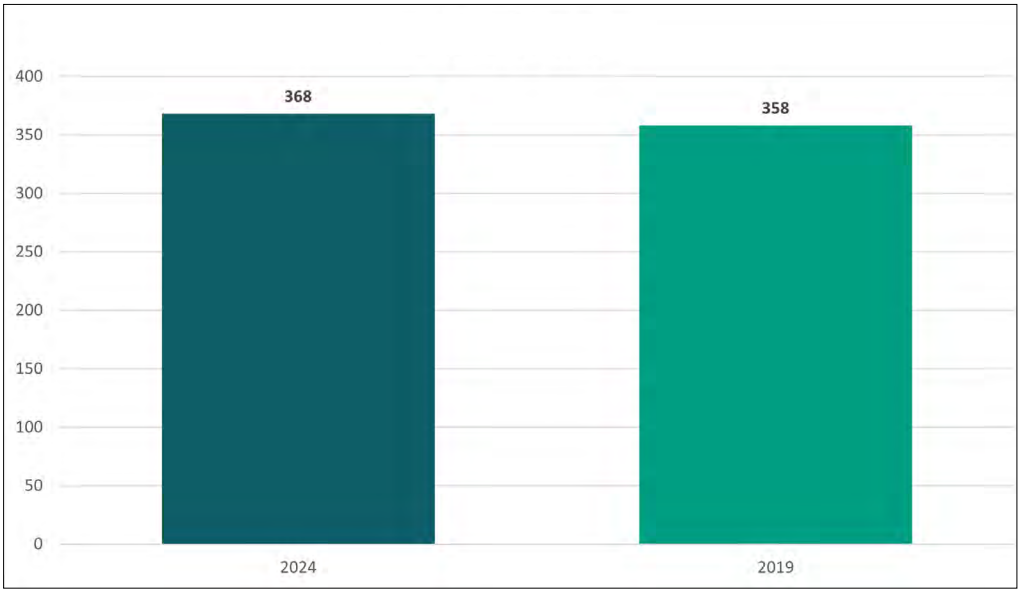

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Antalet konstfrusna isytor utomhus har gått ner mellan 2019 och 2024. Det är tveksamt om denna nedgång i alla avseenden är reell i bemärkelsen att konstfrusna utomhusisar stängts ner. En delförklaring till nedgången kan vara att frågorna i enkäten sett aningen olika ut 2019 och 2024. I 2019 års enkät avsågs konstfrusen is utomhus och i 2024 års enkät avsågs konstfrusna banor.

Diagram 5: Konstfrusna isytor utomhus, antal.

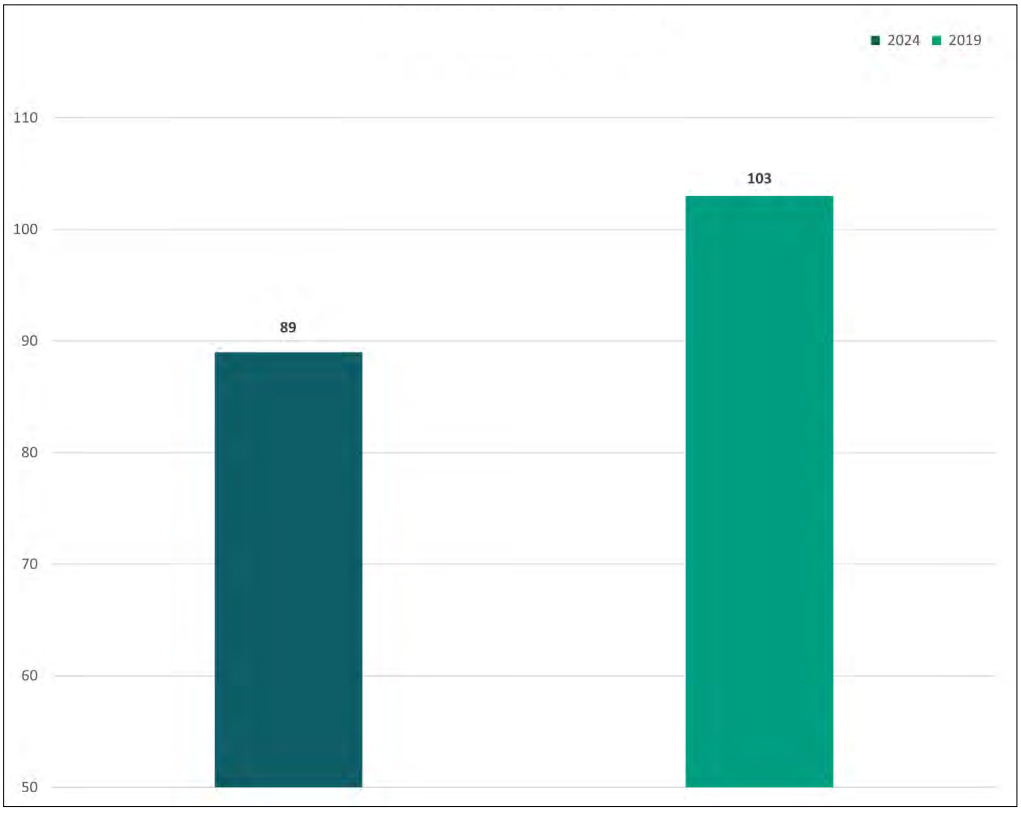

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Idrottshallar

I det som traditionellt refereras till som idrottshallar bedrivs en mycket stor andel av den totala föreningsdrivna idrotten för barn och unga . De är också viktiga för skolornas idrottsverksamhet.

Idrottshallar av olika storlek finns i alla kommuner. Detta betyder inte att alla typer av inomhusidrott kan bedrivas i alla kommuner. Olika idrottsgrenar har olika krav på anläggningarna avseende storlek, utrustning, linjering och golvegenskaper. Kommunernas egna bokningsregler styr olika idrotter till olika hallar.

Det finns ingen enhetlig definition av vad som utgör en idrottshall och vilka verksamheter som bedrivs i dessa. Specialiserade hallar för t.ex. klättring, skateboard eller rollerderby avses sällan när man talar om idrottshallar. I denna undersökning definieras idrottshallarna av sina mått samt att de inte är speciellt utformande för enbart en idrottsgren. Ofta refereras till det icke definierade begreppet ”fullstor hall”. I denna undersökning används en måttindelning som möjliggör jämförelser med tidigare undersökningar som inte överensstämmer med hur vissa kommuner definierar ”fullstor idrottshall”. I denna undersökning är en mindre hall en sådan där träning och viss tävling i handboll och futsal kan bedrivas, mellankategorin medger nationella matcher i handboll eller upp till två planer. Den största utgörs av hallar med flera planer.

Idrottshallar, utvecklingen mellan 2019 och 2024

Den trend av ökning av antalet idrottshallar som kunde iakttagas redan vid undersökningen 2014 fortsätter mellan 2019 och 2024.

Vid sammanslagning av de två mindre kategorierna av idrottshallar är ökningen 5 % mellan 2019 och 2024.

Diagram 6: Idrottshallar, antal.

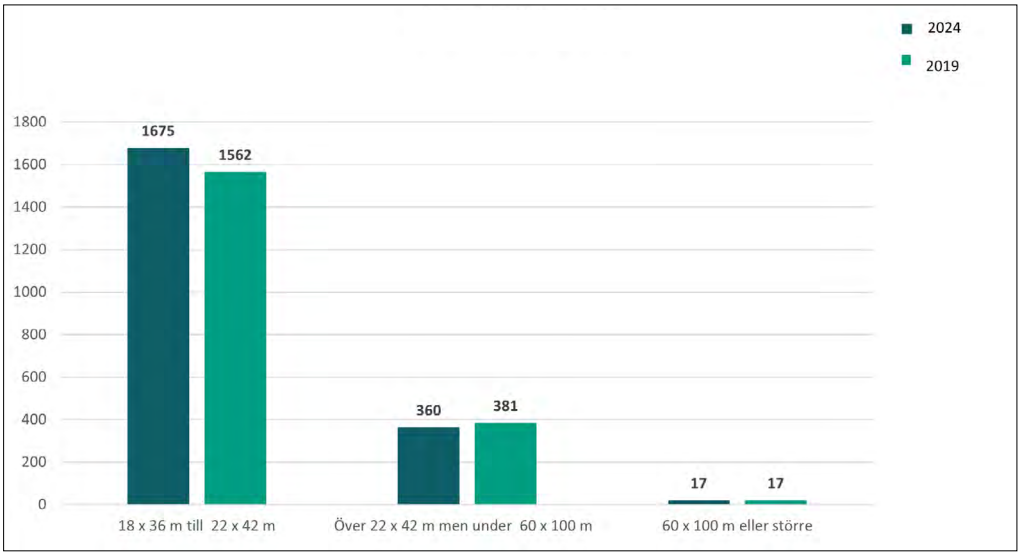

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Friidrottsanläggningar

I avsnittet om friidrottsanläggningar behandlas beståndet av utomhusanläggningar. De utomhusanläggningar som beskrivs är anläggningar som har rundbanor i kategorierna rundbana 400 meter eller rundbana kortare än 400 meter I tidigare rapporter har även inomhusanläggningar redovisats. Dessa utgår i denna rapport på grund av osäkerhet avseende rapporterade uppgifter i förhållande till definition av anläggningarna.

Friidrottsanläggningar, utvecklingen mellan 2019 0ch 2024

Från 1990 fram till 2019 har en ökning av antalet friidrottsanläggningar kunnat iakttas. Så ser inte utveckling ut mellan 2019 och 2024.

Mellan 2019 och 2024 minskar antalet anläggningar med 400 meters rundbana något. Anläggningar med kortare rundbanor minskar med en femtedel.

Diagram 7: Friidrottsanläggningar, antal.

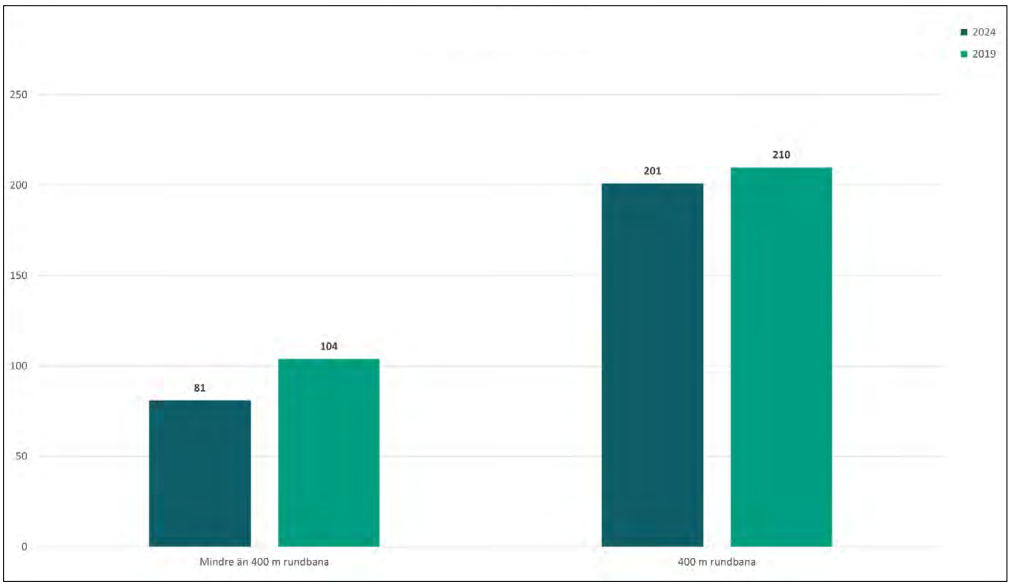

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Anläggningar med elljusspår

Anläggningar med elljusspår finns i alla kommuner. De utgör en anläggningstyp där inte huvuddelen av aktiviteterna äger rum inom den föreningsdrivna idrotten.

Undersökningen avser anläggningar som har elljusspår, inte hur många elljuspår som finns.

Anläggningar med elljusspår, utvecklingen mellan 2019 och 2024

I förhållande till antalet anläggningar är beståndet stabilt mellan 2019 och 2024. En liten ökning av antalet anläggningar kan ses.

Diagram 8: Anläggningar med elljusspår, antal.

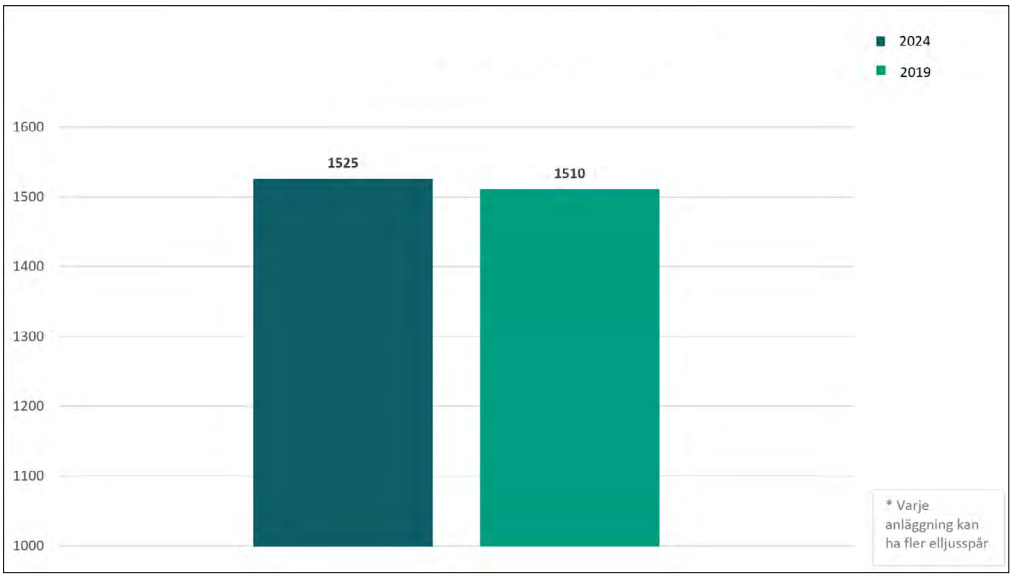

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Fotbollsanläggningar

Fotbollssporten är den största utövaridrotten i Sverige. Fotbollens anläggningar utgör därmed en mycket viktig del av infrastrukturen för svensk idrott.

Anläggningsenkäten omfattar fotbollsanläggningar fotbollsplaner utomhus samt fotbollshallar. Rörande utomhusanläggningar är naturgräsplaner, konstgräsplaner samt hybridgräsplaner för 7-spel och 11-spel undersökta. Huvuddelen av bestånden är därmed mätta. Det finns dock viktiga bestånd av anläggningar där fotboll spelas som inte finns med i detta avsnitt. Grusplaner finns inte med i statistiken. Idrottshallar kan vara viktiga för fotbollen under vintersäsongen och redovisas på annat ställe. Det finns en viss osäkerhet rörande statistiken för 7-spelsplaner eftersom även 9-spels och 5-spelsplaner kan ha rapporterats samt att det ibland kan skett dubbelrapportering av 11-spelsplaner som också kan avdelas för andra spelformer. En viss överrapportering av 7-spelsplaner kan därmed förekomma.

Fotbollsanläggningar, utvecklingen mellan 2019 och 2024

Konstgräsplaner

Den starka tillväxten i antalet konstgräsplaner fortsätter.

11-spelsplaner med konstgräs utomhus är 920 stycken vilket innebär att beståndet ökat med 8% sedan 2019. 7-spelsplaner med konstgräs utomhus är 341 stycken vilket innebär att beståndet ökat med 11% sedan 2019.

Antalet hybridgräsplaner för 11-spel är 16 stycken. Sedan 2019 har antalet ökat med fem planer. Uppgifterna för 7-spelsplaner är för osäkra för att redovisas.

Diagram 9: Fotbollsplaner konstgräs, antal.

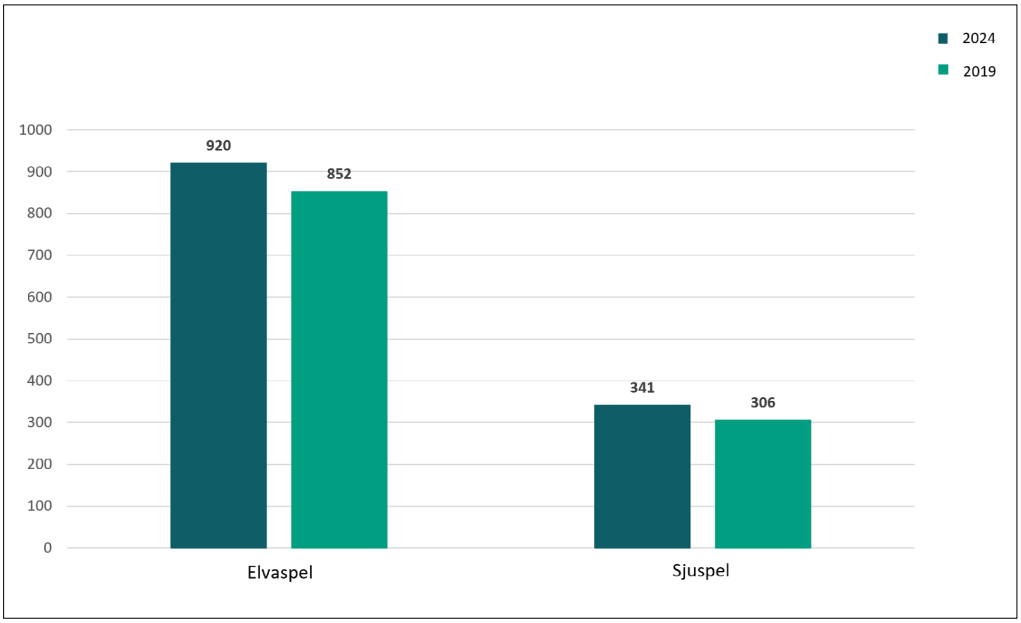

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Naturgräsplaner

Antalet naturgräsplaner för 11-spel är 2918. Antalet naturgräsplaner minskade mycket fram till 2014. Mellan 2019 och 2024 minskade antalet 11-spelsplaner på naturgräs med 4 %.

Antalet naturgräsplaner för 7-spel är 1354. I förhållande till undersökningen 2019 har planerna i denna kategori minskat med 1 %. Jämförelser med tidigare år kan inte göras.

Diagram 10: Fotbollsplaner med naturgräs, antal.

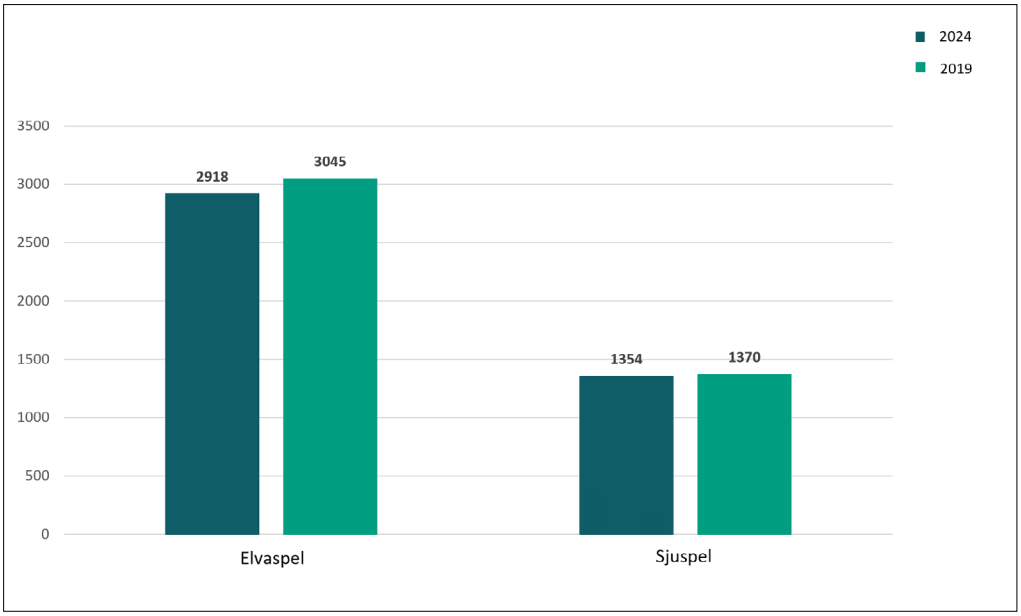

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Fotbollshallar

I enkäten frågas om fullstora respektive mindre fotbollshallar enligt måtten nedan. Dessa mått stämmer inte exakt överens med Fotbollförbundets tävlingsbestämmelser. Fotbollshallar är inte främst utformade för tävling utan för träningsverksamhet. Det är därför troligt att några hallar redovisats i fel kategori.

Antalet fotbollshallar är totalt 85 stycken varav 14 stycken fullstora fotbollshallar och 71 stycken av de mindre fotbollshallarna. Antalet fotbollshallar totalt kan betraktas som konstant mellan 2019 och 2024.

Diagram 11: Fotbollshallar, antal.

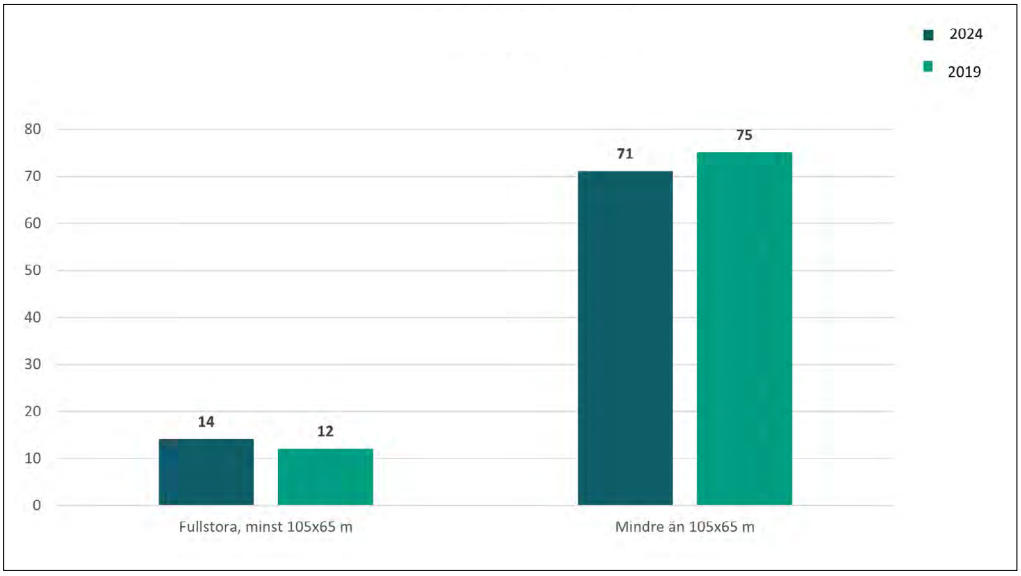

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Vid en jämförelse med Svenska Fotbollförbundets inventeringar av anläggningsbestånden finns en relativt god överensstämmelse med SKR:s anläggningsenkät och följande bearbetning av densamma. Svenska Fotbollförbundets inventering för år 2023 uppger 881 11-spels konstgräsplaner, 365 konstgräsplaner i kategorien 5-, 7- och 9s-spelsplaner samt 88 hallar med konstgräs.

Ridhallar

Här redovisas det totala antalet ridhallar.

I denna undersökning är bedömningen att det framförallt är ridhallar som är knutna till ridskolor som finns med. Dessa har i allmänhet en koppling till kommunen då verksamheten där bedrivs i föreningsform med målgrupp barn och unga. Vissa ridskolor har fler än en hall. Enligt Ridsportförbundet finns något fler än 425 ridskolor.

Statistiken för ridanläggningar är inte heltäckande. Det är värt att betona att en stor del av ridhallsbeståndet är privatägt och att det inte alltid bedrivs verksamhet där som är bidragsberättigat. Detta medför att anläggningarna inte alltid är uppmärksammade av kommunen. Utmärkande för ridanläggningar är att ägandeförhållandena av dem varierar mer för dem än för andra idrottsanläggningstyper. Enligt Ridsportförbundet är 34 % av anläggningarna ägda av kommunen, 30 % är privatägda, 21 % är föreningsägda och 14 % är gemensamt ägda av kommunen och förening eller andra.. Det finns också hästsportorganisationer som inte är knutna till ridsportförbundet såsom Svenska Islandshästförbundet och Svensk Travsport som har anläggningar. För den organiserade travsporten finns två inomhusanläggningar.

Ridanläggningar, utvecklingen mellan 2019 och 2024

Mellan 2019 och 2024 har det totala antalet ridhallar minskat en aning. Minskningen är så pass liten att beståndet kan betraktas som stabilt.

Antalet ridhallar i Sverige är 684 stycken.

SKR har undersökt bestånden av ridanläggningar på olika sätt vid olika undersökningstillfällen varför det inte går att jämföra utvecklingen av bestånden över längre tid än senaste två undersökningar. Statistiken går inte heller att redovisa avseende olika storlekar på hallarna. Ridsportförbundet har anläggningsstatistik av god kvalitet och mer detaljerad sådan finns hos dem.

Diagram 12: Ridhallar, antal.

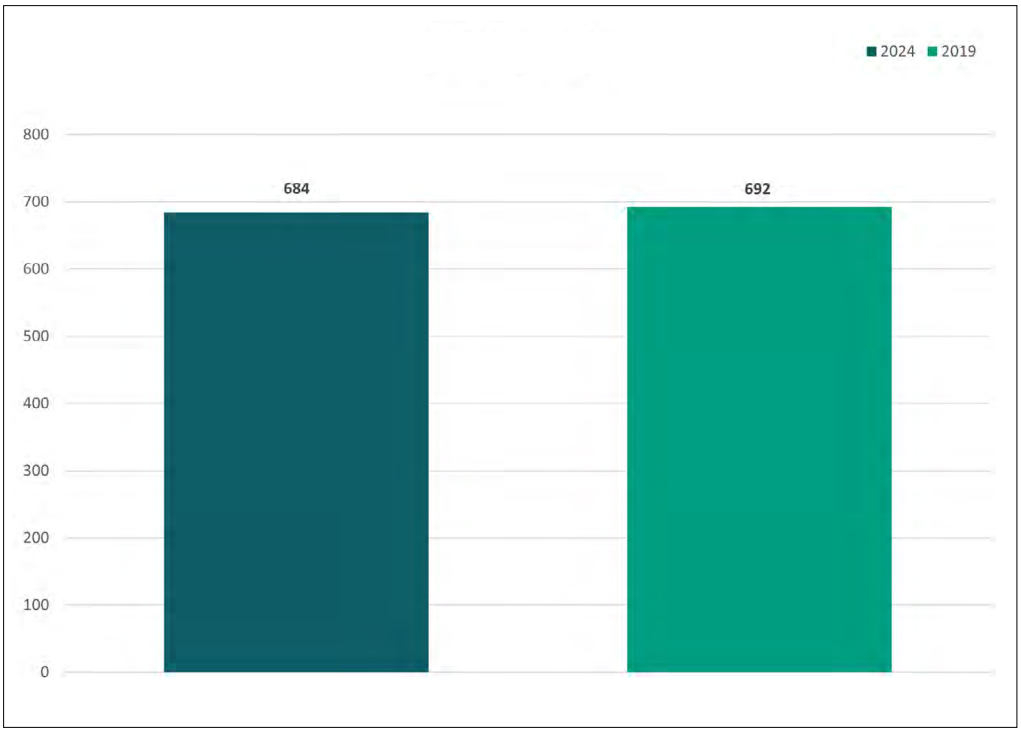

Källa: SKR, Anläggningsenkäten 2019, 2024.

Idrottsanläggningar och idrottspolitik i Nederländerna

Introduktion av SKR

I nedanstående text från de nederländska Mulierinstiutet redogörs för kunskapsläget och utvecklingen i Nederländerna avseende utvecklingen av idrotten, deltagande i idrott och idrottsanläggningarnas roll.

Texten har relevans för svenska förhållanden. Resultaten tydliggör att det finns en rad samverkande faktorer som avgör aktivitetsnivåerna hos invånarna samt att det finns ett antal överväganden som kommunerna kan göra för att via anläggningsutveckling stimulera ökad delaktighet i träning och idrottande.

Den sätter deltagande i idrott i förhållande till större historiska processer som arbetstider och ledighet samt till välfärdssamhället utveckling. De pekar på stora effekter av idrottspolitiskt motiverade satsningar när idrotten var av mindre omfattning och när anläggningar inte fanns. De sätter samtidigt ljuset på att man inte kan nyttja resultat från studier som relaterar till tidigare utvecklingsfaser när man ska bygga för framtiden.

Det går inte att göra en exakt jämförelse mellan idrottsanläggningsbestånden i Sverige respektive Nederländerna. Det finns dock många likheter mellan länderna avseende välfärdsstatens framväxt och idrottens utveckling. De höga nivåerna av andelar i befolkningen som ägnar sig åt träning och idrott är en likhet. Den rika förekomsten av anläggningar en annan. Vi ser också här likväl som i Nederländerna en ökande betoning på att samhällsstödda fritidsaktiviteter ska nå fram till prioriterade målgrupper såsom de som inte är lika aktiva som andra grupper för att nå samhällseffekter med positiv inverkan på invånarna. Vi ser i båda länderna en långsiktig trend av minskat deltagande i föreningsdriven idrott samtidigt som de kommunala kostnaderna för idrottsanläggningar ökar. Vi ser i båda länderna att de flesta träningsaktiviteter varken äger rum på traditionella idrottsanläggningar eller i idrottsföreningar. Vi ser att träning och fysiska aktiviteter i stor utsträckning utövas i offentligt tillgängliga utomhusmiljöer och i anläggningar som drivs på kommersiell bas. Där syns utveckling, innovation och lyhördhet för invånarnas förändrade preferenser. Alla dessa iakttagelser förringar inte att båda länderna samtidigt präglas av en idrottsrörelse som är enastående i sin bredd och attraktivitet och som mycket stora andelar av invånarna är aktiva i.

Utifrån den nederländska texten kan vi fördjupa reflektionerna om idrottens roll i samhället och via den forskning som sammanfattas där kan vi hitta till kunskap som inte tidigare varit tillgängliggjord i Sverige.

Mulier Institutet, Nederländerna – 2025
Författare: Prof. Dr. Remco Hoekman, MSc. Björn Schadenberg

Kunskapsläge, trender och utveckling

I denna rapport presenterar vi aktuell kunskap, policy, trender och utmaningar inom idrottsområdet i Nederländerna.

Nederländska idrottsanläggningar och policy

Idrottsanläggningar är en grundläggande förutsättning för idrottsdeltagande. Nederländerna är känt för sin täta och varierade idrottsinfrastruktur, med olika typer av anläggningar som ligger lokaliserade nära de flesta invånare. Men både själva anläggningarna och hur de uppfattas ur ett policyperspektiv förändras över tid. Påverkan sker under inverkan av samhällsutvecklingen och nya trender.

Likheter med Sverige

Nederländerna och Sverige har flera likheter i sin syn på idrottsanläggningar och idrottspolitik. I båda länderna ses anläggningar som avgörande för att möjliggöra deltagande. Kommunerna spelar en ledande roll som huvudsakliga investerare i idrottsinfrastruktur och i att skapa möjligheter för medborgarna att vara fysiskt aktiva.

Vi tror därför att insikter från Nederländerna kan vara värdefulla för att informera och inspirera policy och praxis i Sverige, särskilt vad gäller kommunala investeringsstrategier i syfte att öka deltagandet i idrott.

Upplägg

Vi ger först en översikt över det aktuella kunskapsläget kring hur idrottsanläggningar påverkar idrottsdeltagande. Därefter beskriver vi aktuella trender och utvecklingar i Nederländerna. Utifrån dessa insikter identifierar vi ett antal utmaningar som vi förväntar oss att lokal idrottspolitik möter i framtiden. Slutligen avslutar vi med några reflekterande slutsatser.

Mulierinstitutet

Mulierinstitutet är ett vetenskapligt forskningsinstitut med fokus på idrott och fysisk aktivitet. Genom vår forskning och expertis strävar vi efter att bidra till välgrundad policy som främjar idrott och aktiva livsstilar samt stärker idrottssektorn.

Institutet grundades år 2002 och är det enda oberoende, icke-vinstdrivande, vetenskapliga idrottsforskningsinstitutet i Nederländerna. Det bedriver grundläggande, praktikorienterad och policyrelevant samhällsvetenskaplig idrottsforskning. Det studerar och utvärderar utvecklingen inom den nederländska idrottssektorn samt bygger egna databaser och tidsserier för detta ändamål. Detta äger rum i nära samarbete med universitet både i Nederländerna och utomlands, samt med andra forskningsorganisationer och statistiska myndigheter.

Mulierinstitutet har en årlig budget på 6 miljoner euro. En del av denna budget finansieras genom ett institutionellt bidrag från det nederländska hälsoministeriet. Övriga medel kommer från uppdragsforskning för tredje part (kommuner, ministerier, idrottsförbund och paraplyorganisationer) samt forskningsbidrag.

Idrottsanläggningar och deltagande

I detta kapitel redogör vi för det aktuella kunskapsläget kring hur idrottsanläggningar i Nederländerna främjar idrottsdeltagande, och hur lokal politik kan bidra till att stärka denna koppling.

Historisk utveckling

För att bättre förstå sambandet mellan idrottsanläggningar och deltagande är det viktigt att se på den historiska utvecklingen av idrottsinfrastrukturen i Nederländerna. Flera viktiga vändpunkter under historiens gång kan identifieras

Åttatimmarsdagen (1919)

Den första stora vändpunkten var införandet av åttatimmars arbetsdag år 1919. Med mer fritid tillgänglig för allmänheten blev idrott mer populärt och idrotten började att demokratiseras.

Under de följande åren ökade deltagandet i sporter som fotboll, korfball (påminner om korgboll dvs. förlagan till basket), gymnastik, simning och boxning avsevärt (Hoekman & Van der Poel, 2009). Lokala myndigheter började bygga idrottsanläggningar för klubbar som representerade dessa mer tillgängliga sporter, särskilt när medlemmarna inte hade råd att finansiera anläggningarna själva.

Sporter, med bas i samhälleliga eliter och bättre bemedlade, som tennis fick däremot inget statligt stöd. Fotboll och simning, till exempel, fick uttryckligt stöd från staten eftersom dessa aktiviteter sågs som ansvarsfulla fritidssysselsättningar för arbetarklassen, bidrog till folkhälsa och hygien, och ansågs osannolika att förverkligas utan offentliga investeringar.

Efterkrigstiden

Den andra vändpunkten var återuppbyggnadsperioden efter andra världskriget. Idrottsanläggningar, särskilt fotbollsplaner för arbetarklassen, återuppbyggdes ofta som en del av arbetsmarknadsprogram för att hantera hög arbetslöshet. Denna återuppbyggnad gjorde det möjligt för befolkningen att återuppta idrottsdeltagande efter kriget.

Lediga lördagar (1965)

En tredje viktig utveckling ägde rum i samband med införandet av lediga lördagar, alltså femdagars arbetsvecka, år 1965. Under denna period främjade regeringen idrott som sågs som en ansvarsfull och för befolkningen önskvärd fritidsaktivitet, särskilt för lägre samhällsklasser.

På 1960- och 1970-talen blev idrotter än mer synliga i delar av stadsbilden tack vare en välfärdspolitik som syftade till att främja allmän tillgång till idrott (Hoekman & Van der Poel, 2009). År 1967 infördes ett nationellt bidragssystem för att bygga fler idrottsanläggningar. Trots att programmet var tillfälligt var det mycket framgångsrikt: många sporthallar, simhallar och idrottsplaner byggdes och drevs av kommunerna. Idrottsklubbar, som nu hade tillgång till efterlängtade anläggningar, kunde öppna sina dörrar för en bredare allmänhet (Van Bottenburg, 1991; Pouw, 1999). Deltagardata från denna tid visar en tydlig ökning i idrottsdeltagande efter dessa infrastruktursatsningar.

Fortsatt tillväxt

Efter denna tredje vändpunkt kan man hävda att den nederländska idrottsinfrastrukturen blev tillräckligt anpassad till befolkningens intressen och behov. Under de följande åren möjliggjorde regeringen i allt högre grad för marknadsaktörer att erbjuda idrottsmöjligheter, vilket bidrog till ett varierat landskap av anläggningar och olika modeller för tillhandahållande. Antalet anläggningar fortsatte att växa, främst som svar på ökad efterfrågan, då fler människor blev intresserade av idrott och gick med i klubbar, vilket krävde ytterligare expansion.

Nuvarande situation

Idag finns ett stort utbud av idrottsmöjligheter nära de flesta invånare. Därför är mervärdet av att bygga nya anläggningar annorlunda än på 1960- och 1970-talen. Forskning visar att orsaker till att människor inte deltar sällan beror på brist på anläggningar. Även om ett varierat utbud kan uppmuntra personer med låg motivation att delta ibland, spelar det inte någon större roll för att främja regelbundet och frekvent deltagande. De som idrottar varje vecka använder i allmänhet det som redan finns tillgängligt.

Idrottsdeltagande

På ett övergripande plan har graden av veckovist idrottsdeltagande i Nederländerna varit relativt stabil under de senaste två decennierna. Deltagandet bland äldre vuxna har ökat från 25 % till 40 %, medan deltagandet bland ungdomar har minskat från 81 % till 73 %. Bland vuxna syns en svagt uppåtgående trend.

Diagram 13: Deltagande i idrott minst en gång i veckan, procent av nederländska populationen.

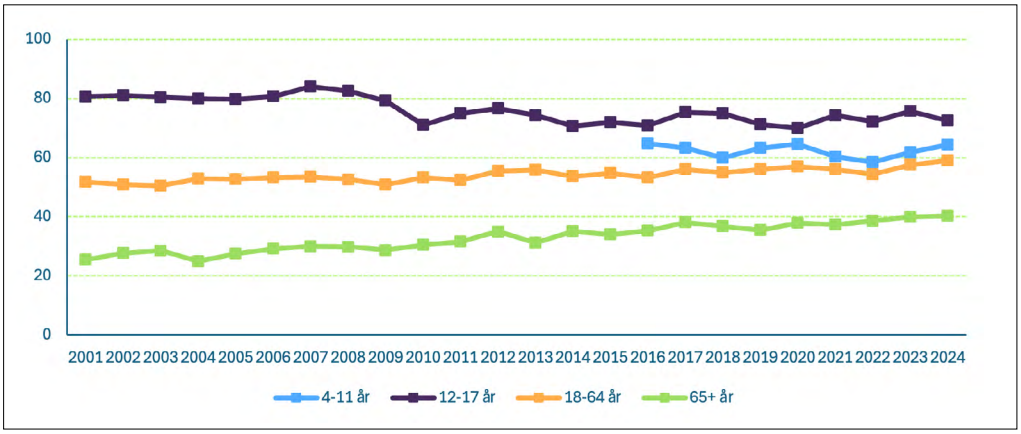

Källa: Statistics Netherlands, Health Survey (2001–2013); Health Survey/Lifestyle Monitor conducted by Statistics Netherlands in collaboration with the National Institute for Public Health and the Environment (2014–2024); 2020 Health Monitor for Adults and Older Adults by Municipal Public Health Services, Statistics Netherlands and the National Institute for Public Health and the Environment.

Användning av idrottsanläggningar

Idrottsplaner, sporthallar och simhallar används idag främst av barn och unga medan vuxna och äldre är mer aktiva i offentliga miljöer och på kommersiella anläggningar såsom gym (figur 1.2). Vuxna och äldre tenderar att delta i idrott främst av hälsoskäl, medan medlemmar i idrottsklubbar – som främst är aktiva i idrottsanläggningar – värdesätter de sociala aspekterna och den gemenskap som dessa miljöer erbjuder.

Diagram 14: Utövande av idrottsaktiviteter per plats i olika åldersgrupper (som andel av den nederländska befolkningen som deltar i idrott minst tolv gånger om året).

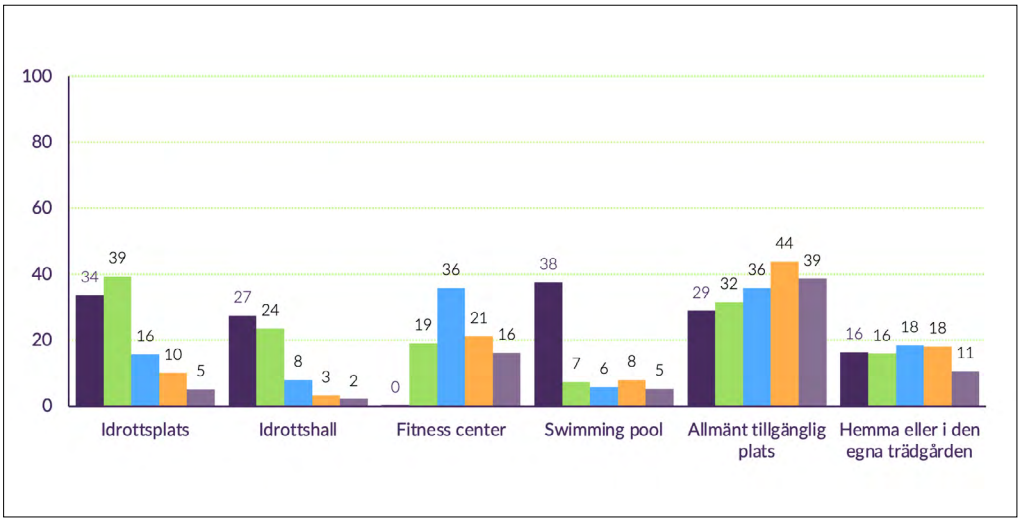

Källa: Statistics Netherlands/The Netherlands Institute for Social Research, Leasure omnibus survey 2022.
Edited by: Mulier Institute.

Dagens idrottspolitiska inriktningar

Den nationella nivån

Under de senaste åren har den nederländska regeringen i allt högre grad positionerat sig som en framträdande aktör inom området för idrottsanläggningar – en roll den traditionellt inte haft (Van der Poel, 2023). Denna förändring kan förklaras av flera viktiga utvecklingar:

1. Idrottsanläggningar identifierades som ett av sex prioriterade områden i det nationella idrottsavtalet.
2. Utvidgningen av momsbefrielsen för idrott innebar att kommuner och idrotts-klubbar inte längre kunde få tillbaka moms på sina investeringar i idrottsanlägg-ningar. För att kompensera för detta infördes två nationella bidragsprogram.
3. Det nationella kravet att grundskolor ska erbjuda minst två idrottslektioner per vecka, i kombination med kommunernas skyldighet att tillhandahålla tillräckliga anläggningar för detta, förstärkte ytterligare regeringens engagemang.
4. Under covid-19-pandemin spelade centralregeringen en avgörande stödjande roll, då idrottsanläggningar tvingades stänga men ändå hade kvar fasta kostnader.

Nationella idrottsavtalet

Det nationella idrottsavtalet syftar till att ”återuppliva” det nederländska idrottssystemet och skapa en idrottsmiljö där alla kan delta i – och njuta av – idrott och fysisk aktivitet. De huvudsakliga aktörerna är idrottsministeriet, nationella idrottsförbundet och kommuner samt en samlingsplattform för idrottsentreprenörer.

Avtalet kan ses som en form av ”samverkansstyrning”. Grundprincipen är att konstruktivt samarbete mellan nationell eller lokal förvaltning, idrottsförbund, idrottsklubbar och andra offentliga och/eller privata organisationer leder till resultat som annars inte skulle vara möjliga att uppnå. Det är en form av ”flernivåstyrning”: samarbete mellan nationell, regional och lokal nivå.

När det gäller idrottsanläggningar är de angivna målen:

- bredare och mer intensiv användning av befintliga idrottsanläggningar;
- mer rörelsevänliga offentliga miljöer och fler fritt tillgängliga idrottsanläggningar; samt
- mer miljömässigt hållbara idrottsanläggningar.

Lokala myndigheter

- Även om den nationella regeringen har blivit allt mer involverad i området för idrottsanläggningar, har lokala myndigheter historiskt sett varit – och är fortfarande – de huvudsakliga aktörerna som ansvarar för att förverkliga och förvalta dessa anläggningar.
- Lokal politik, särskilt i urbana områden, har i allt högre grad fokuserat på att maximera användningen av befintliga idrottsanläggningar (Hoekman & Schadenberg, 2023). Under de senaste åren har kommuner lagt ned betydande arbete på att främja multifunktionalitet i anläggningarna (Hoekman & Van der Maat, 2017; Hoogendam et al., 2021; Geurink et al., 2025).
- Allt fler idrottsparker öppnas upp för bredare användning inom samhället, och fritt tillgängliga anläggningar byggs. Antalet idrottsparksförvaltare – avlönade yrkespersoner med uppdrag att optimera användningen – ökar också stadigt (Bronkhorst & Van Suijlekom, 2025).
- Dessa insatser syftar till att skapa fler möjligheter för användare utanför de traditionella idrottsklubbarna. Genom att underlätta informell och egeninitierad fysisk aktivitet strävar kommunerna efter att öka det sociala värdet av idrottsanläggningar, engagera specifika målgrupper (såsom ungdomar, äldre och nybörjare inom idrott), och integrera ytterligare funktioner som går utöver idrottsklubbarnas traditionella roll. På så sätt svarar de inte bara på förändrade mönster i idrottsdeltagande, utan stärker också den samhälleliga motiveringen för att bevara och offentligt investera i idrottsanläggningar.

Trender och utveckling

I detta kapitel presenterar vi en kort översikt över aktuella trender och utvecklingar i Nederländerna när det gäller idrottsanläggningar och relaterade frågor.

Idrottslandskapet

Tillfredsställelse

Nederländerna har en tät och varierad idrottsinfrastruktur, med ett brett utbud av anläggningar nära de flesta invånare. Som ett resultat är nederländarna bland de mest nöjda i Europa när det gäller lokala idrottsanläggningar. Mer än nio av tio invånare anser att det finns tillräckliga möjligheter att utöva idrott i närområdet (91 %). Motsvarande siffra i Sverige är liknande (89 %), Europeiska kommissionen, Eurobarometer 525, 2022).

Täthet som nyckelindikator

År 2023 uppgick tätheten av idrottsanläggningar i Nederländerna till 21,7 per 10 000 invånare. Täthet är en av de nyckelindikatorer (KPI:er) som används av idrottsministeriet. Värdet på denna indikator har varit relativt stabilt sedan 2015 (Wezenberg-Hoenderkamp et al., 2024). På grund av att Sverige saknar en heltäckande databas över idrottsanläggningar kan en jämförbar KPI inte göras för Sverige.

Innovation

Den innovation som har skett inom idrottsinfrastrukturen i Nederländerna under de senaste två decennierna har till stor del drivits av kommersiella initiativ (t.ex. klättring, gym och racketsportanläggningar). (Wezenberg-Hoenderkamp et al., 2023). Dessa anläggningar bidrar till effektivare användning av befintlig infrastruktur och fungerar ofta som alternativa varianter av andra sporter. Rörande svenska förhållanden saknas data och därmed också möjligheten till att beakta idrottspolitiskt relaterade konsekvenser av detta i Sverige.

Nyckelindikatorer

De nyckelindikatorer för idrott som används i Nederländerna etablerades 2014 av hälsoministern för att möjliggöra systematisk och hållbar uppföljning av utvecklingen inom idrottsområdet. Vid beräkning av täthetsindikatorn tas hänsyn till mångfald (antal olika sporter en anläggning kan rymma) och kapacitet (t.ex. storlek på spelplaner). Den primära källan för dessa beräkningar är den nederländska idrottsanläggningsdatabasen, som innehåller information om cirka 22 000 anläggningar. Databasen förvaltas av Mulierinstitutet och utvecklas kontinuerligt. Arbetet stöds av statliga bidrag.

Nyckelindikatorer (KPI:er)

De nyckelindikatorer (KPI:er) för idrott som används i Nederländerna etablerades år 2014 av ministern för hälsa, välfärd och idrott, i syfte att möjliggöra systematisk och hållbar uppföljning av utvecklingen inom idrottsområdet över tid.

Vid beräkning av indikatorn för anläggningstäthet tas hänsyn till skillnader i mångfald (dvs. hur många olika sporter en anläggning kan rymma) och kapacitet (t.ex. storleken på spelplaner). Den primära källan för dessa beräkningar är den nederländska databasen för idrottsanläggningar.

Den nederländska databasen för idrottsanläggningar är en nationell databas som innehåller information om cirka 22 000 idrottsanläggningar i hela Nederländerna. Databasen förvaltas av Mulierinstitutet. Vi utvecklar och utökar den kontinuerligt genom att inkludera mer detaljerade egenskaper för anläggningarna – till exempel antal installerade solpaneler. Vi får statligt stöd för att underhålla och förbättra denna databas.

Idrottens yta

Den fysiska ytan som används för idrott i Nederländerna har ökat med 15 % sedan 1996. Befolkningen har också vuxit under denna period, men i mer modest takt (+10 %). Därmed har ytan per invånare ökat. Det finns dock stora regionala skillnader. I urbana områden har idrottsytan minskat, antingen i absoluta tal eller i relation till antalet invånare.

Brist på stadsutrymme

Det finns växande oro för om befintliga idrottsanläggningar kan möta behoven från den förväntade befolkningstillväxten i städerna. På grund av den bristen på tillgänglig mark är det mycket osäkert om hur ytterligare kapacitet kan skapas. Samtidigt betraktas befintliga idrottsanläggningar i många städer allt oftare som potentiella platser för bostadsbyggande. Detta innebär en risk att värdefull idrottsinfrastruktur försvinner.

Idrottsanläggningar på landsbygden

I mer rurala områden har fokus riktats mot att bevara kvaliteten och tillgängligheten på idrottsinfrastrukturen för att bibehålla och kunna utveckla livsvillkoren där trots en samtidigt pågående befolkningsminskning (Van der Poel, 2023).

Offentliga platser som idrottsytor

Offentliga platser är de vanligaste platserna där nederländare utövar fysisk aktivitet. Antalet personer som tränar på gym har stabiliserats efter flera års tillväxt. En möjlig förklaring är att många fortsatte att träna hemma efter covid-19-pandemin. Samtidigt har användningen av inomhusanläggningar – som sporthallar och simhallar – gradvis minskat över tid.

Trender inom skolans idrottsanläggningar

I Nederländerna är idrottshallar fortfarande de viktigaste platserna för fysisk aktivitet i både grundskola och gymnasium. Detta har varit konstant över tid. Dock har vissa trender uppstått:

- Användningen av idrottshallar har ökat, främst på grund av samordning av idrottslektioner.
- Mindre, föråldrade gymnastiksalar ersätts allt oftare av större idrottshallar som delas mellan flera skolor.
- Användningen av utomhusanläggningar, inklusive skolgårdar, har ökat – särskilt under vår och sommar, medan inomhusanläggningar används mer under höst och vinter.

Diagram 15: Utövande av idrottsaktiviteter per plats i den nederländska befolkningen (12 år och äldre), (som andel av den nederländska befolkningen i åldern 6 år och äldre som deltar i idrott minst tolv gånger om året).

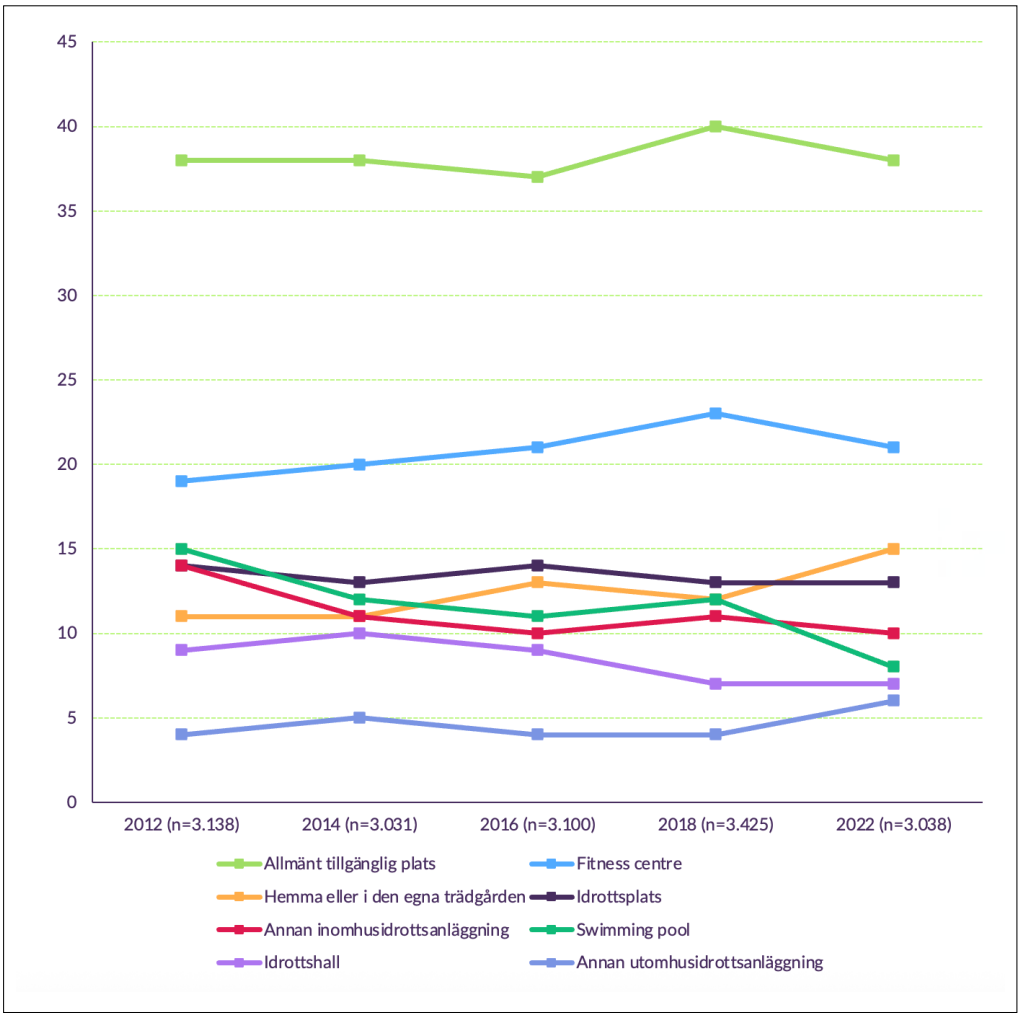

Källa: Statistics Netherlands/The Netherlands Institute for Social Research, Leasure omnibus survey 2012-2022. Edited by: Mulier Institute.

Finansiering

Kommunal finansiering

Eftersom kommunerna äger en stor andel av idrottsanläggningarna är de också de främsta finansiärerna av den nederländska idrottssektorn. Detta liknar situationen i Sverige (SKR, 2023). År 2023 spenderade nederländska kommuner i genomsnitt €71,30 per invånare på idrott, vilket motsvarar nästan 2 miljarder euro totalt. Av detta gick cirka 75 % till utveckling och underhåll av idrottsanläggningar. Sedan 2017 har kommunernas idrottsutgifter ökat varje år, i de flesta fall även justerat för inflation (Van Eldert, 2025).

Osäker ekonomisk framtid för kommunerna

Den ekonomiska framtiden för kommunerna blir allt mer osäker. De flesta förväntar sig budgetutmaningar inom en snar framtid (Geurink et al., 2025). En översyn av den nationella modellen för fördelning av medel kommer att leda till betydligt minskade överföringar från centralregeringen. Dessutom innebär föreslagna nedskärningar i bidragsprogram (se nedan), i kombination med stigande inflation, att framtida investeringar i idrottsinfrastruktur sannolikt kommer att begränsas.

Viktiga utvecklingar

Flera andra utvecklingar påverkar den lokala finansieringen av idrott:

- Outsourcing av förvaltning av inomhusanläggningar ökar, ofta till företag som är kopplade till kommunen eller till privata aktörer (Schadenberg, 2022).
- Idrottsklubbar får i allt högre grad ansvar för underhåll av utomhusanläggningar (Hoekman et al., 2022).
- Ökad uppmärksamhet riktas mot kommersiella idrottsaktörer och deras infrastruktur (Geurink et al., 2025).

Bidragsprogram

Sedan 2019 finns två nationella bidragsprogram för att stödja utveckling och underhåll av idrottsanläggningar samt inköp av idrottsutrustning. Kommande nationella budgetnedskärningar innebär dock att tillgängliga medel för dessa program kommer att minska avsevärt inom kort.

SPUK Sport

Kommuner kan ansöka om ersättning för den moms de betalar vid investeringar i idrottsanläggningar – såsom byggnation, renovering och underhåll – samt för driftskostnader som anläggningsförvaltning. Den årliga budgeten för SPUK Sport överstiger 180 miljoner euro, men efterfrågan överstiger konsekvent tillgängliga medel.

BOSA

Idrottsklubbar kan ansöka om bidrag som täcker 20 % av kostnaderna för att bygga eller underhålla idrottsanläggningar samt för inköp av idrottsutrustning. Ett tilläggsbidrag på 10 % finns för investeringar som syftar till energieffektivitet, tillgänglighet, cirkularitet och klimatanpassning. Den årliga budgeten för BOSA-programmet är över 75 miljoner euro.

Två centrala teman i idrottspolitiken: hållbarhet och tillgänglighet

Hållbarhet

När det gäller hållbarhet har energifrågan fått mest uppmärksamhet. De höga energikostnaderna har motiverat införandet av energibesparande åtgärder. Energikrisen 2022–2023 har ytterligare påskyndat insatser för att minska energiförbrukningen och göra kostnadsminskningar permanenta.

Viktiga utvecklingar inkluderar:

- Andelen idrottsanläggningar som använder LED-belysning (t.ex. på idrottsplaner eller i sporthallar) har ökat från 14 % år 2016 till 39 % år 2023.
- Andelen idrottsklubbar med solpaneler har stigit från 3 % år 2016 till 33 % år 2023.
- Ett annat område som får allt större uppmärksamhet är miljöansvarig anläggningsförvaltning. Till exempel har andelen kommuner som inte längre använder bekämpningsmedel på idrottsplaner ökat från 49 % år 2019 till 79 % år 2022.

Trots betydande insatser för att göra idrottsinfrastrukturen mer hållbar, kvarstår stora ekonomiska och praktiska utmaningar för att nå långsiktiga mål – såsom att uppnå en koldioxidsnål idrottssektor till år 2050 (Dalhuisen & Hoekman, 2023).

Tillgänglighet

Under de senaste åren har medvetenheten och den politiska uppmärksamheten kring inkluderande och tillgänglig idrott ökat både på nationell och lokal nivå. År 2024 var ”god tillgänglighet” det näst mest nämnda målet för idrottsanläggningar i lokal idrottspolitik – en kraftig ökning jämfört med 2016 (Geurink et al., 2025).

Att samla in detaljerade data om tillgängligheten i enskilda idrottsanläggningar är fortfarande kostsamt, tidskrävande och komplext. Det råder dock bred enighet om att stora förbättringar krävs för att uppfylla FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, som Nederländerna har ratificerat.

De flesta kommuner vidtar åtgärder för att förbättra tillgängligheten, såsom:

- att främja lämpliga idrotts- och rörelsealternativ (73 %);
- att tillhandahålla tillräckliga parkeringsplatser för personer med funktionsnedsättning (72 %);
- att förbättra användbarheten av omklädningsrum och duschar (67 %).

Trots dessa insatser uppger en majoritet av lokala beslutsfattare (78 %) att de stöter på hinder i arbetet med att förbättra fysisk tillgänglighet. De vanligaste hindren är budgetbegränsningar (47 %), brist på tid (36 %) och begränsad kunskap om relevanta lagar, riktlinjer eller stödorganisationer (Van Lindert, 2023).

Framtida utmaningar

Baserat på vår nuvarande kunskap samt de trender och utvecklingar vi observerar, ser vi flera stora utmaningar på idrottsanläggningsområdet i Nederländerna.

Hantera befolkningstillväxten

Den nederländska befolkningen förväntas fortsätta växa under de kommande åren. En större befolkning innebär fler potentiella användare av idrottsanläggningar, utöver politiska ambitioner att ytterligare öka deltagandet. Enligt scenarier beräknas antalet besök på idrottsanläggningar öka med mellan 5,2 % och 20,3 % fram till år 2040.

I urbana områden är marken begränsad, konkurrensen om tillgängligt utrymme är hård, och kostnaderna för att bygga och underhålla idrottsanläggningar är högre än på landsbygden. Samtidigt som befintliga anläggningar redan används till sin fulla kapacitet, innehåller nya bostadsområden ofta få eller inga nya idrottsanläggningar. Detta leder till längre köer och samt i vissa fall lägre nivåer av deltagande.

I dessa sammanhang kan insatser fokusera på vertikal integration av anläggningar (t.ex. en sporthall ovanpå en simhall, med en idrottsplan ovanpå; eller idrottsanläggningar integrerade med logistikcenter, tunnlar eller parkeringshus) samt på multifunktionell och innovativ användning (t.ex. idrottsplaner kombinerade med regnvatteninsamling och återanvändning, eller mångsidiga sportgolv). Att samlokalisera idrottsanläggningar med skolor, sociala, kulturella och vårdinrättningar kan också skapa mötesplatser och möjliggöra mer intensiv användning av befintlig infrastruktur.

Upprätthålla anläggningar på landsbygden

På landsbygden minskar användningen av idrottsanläggningar till följd av en åldrande befolkning, ungdomars flytt till städer och generell demografisk nedgång. När renovering blir nödvändig ställs kommunerna ofta inför valet att stänga eller slå samman anläggningar. Även om detta kan vara en rimlig lösning är det avgörande att alternativa anläggningar förblir tillgängliga inom rimliga avstånd.

Samnyttjande kan bidra till att det inte behövs lika många anläggningar. En minskad anläggningstäthet kan å andra sidan bidra till än mer resor. Detta kan sätta igång en negativ spiral: färre deltagare och volontärer, minskad användning, ytterligare nedläggningar och minskad social sammanhållning.

Även här är det viktigt att utforska samlokalisering och multifunktionell användning. Att integrera idrottsanläggningar med utbildnings-, kultur- och vårdinrättningar kan skapa lokala nav och bidra till att upprätthålla viktig infrastruktur i mindre samhällen.

Finansiering och förverkligande av ambitioner

Det finns en politiskt grundad förväntan om att idrottsanläggningar blir mer hållbara, mer tillgängliga, mer prisvärda och mer intensivt använda. Dessa ambitioner måste omsättas i lokal idrottspolitik och praktik. Att förverkliga dessa ambitioner innebär högre kostnader – eller upplevs åtminstone som sådana.

Utmaningen handlar inte bara om ekonomiska resurser för investeringar, underhåll och drift, utan också om tid och kapacitet hos volontärer och kommunanställda – som ofta föredrar att fokusera på idrottsrelaterade aktiviteter snarare än administrativa eller operativa uppgifter.

Dessa ambitioner står i konflikt med framtida finansieringsmöjligheter. På grund av nationella budgetnedskärningar kommer bidragsnivåerna att minska avsevärt, och kommunerna kommer att få mindre pengar från staten till följd av förändringar i fördelningsmodellen.

Förväntade förändringar i nationell policy

För att hantera dessa utmaningar övervägs nu policyförändringar kopplade till idrottsanläggningar.

Idrott i fysisk planering

Generellt finns det politisk uppmärksamhet kring att skapa en hälsosam livsmiljö, men detta återspeglas inte alltid i fysisk planering. Utan riktad fokus riskerar utrymmet för idrott och fysisk aktivitet att krympa snarare än att växa – trots att nationella ambitioner efterfrågar fler möjligheter till aktivitet.

För att stärka den politiska uppmärksamheten kommer idrottsanläggningar att formellt klassas som för samhället viktig infrastruktur i den nationella fysiska planeringsstrategin. Denna strategi, ett vägledande dokument från regeringen, kommer att ange långsiktiga policyinriktningar (efter 2030) och blicka framåt mot år 2100.

Idrott som kommunalt ansvar

Det pågår även en debatt om huruvida idrottsutbud och utveckling av anläggningar bör bli en lagstadgad kommunal uppgift. Även om detta sannolikt inte kommer att förverkligas på kort sikt, utvecklas nya referenstal och referensstandarder för antalet idrottsanläggningar. Kommuner kan välja att anta dessa standarder för att säkerställa tillräcklig tillgång.

Idrottsanläggningars sociala värde

Inom idrottssektorn finns en bred insikt om behovet av att lyfta fram och synliggöra det sociala värdet av idrottsanläggningar – både inom sektorn och gentemot andra politikområden. Verktyg som Social Return on Investment (SROI) och Social Cost-Benefit Analysis (SCBA) kan stödja detta arbete.

Planer för bostäder

Det huvudsakliga verktyget för att integrera dessa överväganden i lokal policy är en integrerad strategi för idrottsanläggningar, Kommunal plan för idrottsanläggningar eller en Strategisk plan för lokal idrottsinfrastruktur. Från och med 2025 har endast ett begränsat antal kommuner – främst större städer – antagit sådana planer.

En sådan plan beskriver vanligtvis det aktuella läget, fördelningen och skicket på lokala idrottsanläggningar; bedömer framtida behov baserat på demografisk och rumslig utveckling; samt fastställer strategiska prioriteringar för investeringar, renoveringar, nybyggnation och eventuell avveckling. Den tar också hänsyn till tillgänglighet, hållbarhetsmål, multifunktionell användning samt samverkan med skolor, föreningar och andra intressenter.

Sammanfattning och reflektioner

I detta kapitel sammanfattar och reflekterar vi över rapportens huvudpunkter.

Utveckling under de senaste decennierna

Under de senaste decennierna har Nederländerna gjort betydande investeringar i idrottsanläggningar för att öka idrottsdeltagandet. På 1960- och 1970-talen skedde en tydlig ökning i deltagande som direkt kunde kopplas till det växande antalet anläggningar. Idag gäller inte längre den traditionella uppfattningen att fler anläggningar automatiskt leder till fler deltagare. Detta kräver en omvärdering av hur vi ser på idrottsanläggningarnas roll och värde.

Nya utmaningar för idrottsanläggningar

Idrottsanläggningar är fortfarande obestridligt viktiga. De utgör den fysiska plats där idrott kan utövas, bidrar till social sammanhållning och vitalitet i bostadsområden. Men att bygga nya anläggningar är inte lösningen för att uppnå bredare och mer inkluderande idrottsdeltagande. Utmaningen ligger nu främst i att bättre utnyttja befintliga anläggningar och skapa erbjudanden som bättre möter förändrade behov – särskilt hos dem som idag inte deltar i idrott.

Behov av ett integrerat angreppssätt

Denna förändring kräver ett integrerat angreppssätt där begreppen hårdvara, ”orgware”/ organisationsmjukvara och mjukvara står i centrum. Med orgware avses det organisatoriska ramverk som behövs för samspelet mellan hård- och mjukvara:

- Hårdvara: Idrottsanläggningarna är grunden. Utan tillräckliga anläggningar är idrott inte möjlig.
- Organisationsmjukvara Hur anläggningarna organiseras, förvaltas och görs tillgängliga. Är planer och hallar öppna när människor vill använda dem? Finns det tillräckligt samarbete med lokala aktörer och klubbar?
- Programvara: Själva programmen och aktiviteterna. Vilka aktiviteter erbjuds, hur väl stämmer de överens med olika målgruppers preferenser, och hur uppmuntras människor att delta?

Samverkan mellan politikområden

En effektiv idrottsinfrastruktur kan inte ses isolerat från andra samhällsfrågor som hälsa, social inkludering och livskvalitet. Fokus ligger allt mer på bred välfärd och den roll idrott kan spela för att främja fysisk och mental hälsa, stärka gemenskapen och förbättra livskvaliteten. Detta kräver nära samverkan mellan politikområden som fysisk planering, vård och omsorg samt utbildning. Genom att integrera idrottspolitik med dessa sektorer kan större samhällseffekter uppnås.

Bredare användning av idrottsanläggningar

Utmaningen är alltså inte att bygga fler, utan att använda det vi redan har på ett smartare sätt. Genom att lägga större vikt vid organisationsmjukvara och mjukvara kan idrottsanläggningar bidra mer till ett vitalt och inkluderande samhälle. Vi bör inte längre se idrottsanläggningar enbart som platser för träning, utan som dynamiska mötesplatser som svarar mot förändrade behov och livsstilar.

Referenser

Bronkhorst, A., & Van Suijlekom, A. (2025). Professionalisering bij sportverenigingen en. sportparken. Mulier Institute.

Dalhuisen, C., & Hoekman, R. (2023). Duurzaamheid. In: H. Van der Poel, & R. Hoekman (Eds.), Sportaccommodaties in Nederland 2023 (pp. 297-338). Mulier Institute.

Geurink, N., Van Vught, H., Kools, M., & Hoekman, R. (2025). Monitor Lokaal Sportbeleid 2024. Mulier Institute.

Hoekman, R., & Van der Poel, H. (2009). Sport: speelbal voor ruimtelijke ordening. Rooilijn, 42(7), 458-465.

Hoekman, R., & Van der Maat, K. (2017). Monitor Lokaal Sportbeleid 2016. Mulier Institute.

Hoekman, R. (2018). Sport policy, sport facilities and sport participation. Radboud University.

Hoekman, R., Schots, M., & Ruikes, D. (2022). Jaarrapport duurzame sportinfrastructuur. Mulier Institute.

Hoekman, R., & Schadenberg, B. (2023). Onderbenutting van sportaccommodaties. Mulier Institute.

Hoogendam, A., Ruikes, D., & Hoekman, R. (2021). Monitor Lokaal Sportbeleid 2020. Mulier Institute.

Pouw, D. (1999). 50 jaar nationaal sportbeleid: Van vorming buiten schoolverband tot breedtesport. Tilburg University Press.

Schadenberg, B. (2022). Ontwikkeling uitbesteding gemeentelijk sportbeleid in beeld. Sport & Gemeenten, 70(1), 50-52.

Van Bottenburg, M. (1991). Van Pro tot Prof. 50 jaar lokaal sport- en recreatiebeleid. Landelijk Contact.

Van der Poel, H. (2023). Slotbeschouwing. In: H. Van der Poel, & R. Hoekman (Eds.), Sportaccommodaties in Nederland 2023 (pp. 371-398). Mulier Institute.

Van Eldert, P. (2025). Monitor sportuitgaven gemeenten 2023. Mulier Institute.

Van Lindert, C., Gómez Berns, A., & Ruikes, D. (2023). Toegankelijkheid. In: H. Van der Poel, & R. Hoekman (Eds.), Sportaccommodaties in Nederland 2023 (pp. 168-207). Mulier Institute.

Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) (2023). Idrottspolitiskt positionspapper.

Wezenberg, K., Rauws, R., & Aarnink, A. (2023). Aanbod aan sportaccommodaties. In: H. Van der Poel, & R. Hoekman (Eds.), Sportaccommodaties in Nederland 2023 (pp. 22-69). Mulier Institute.

Wezenberg-Hoenderkamp, K., Thijssen, K., Hollander, E., Rauws, R., Schadenberg, B., & Ruikes, D. (2024). Landschap van sportaccommodaties. In: D. Ruikes, & B.

Schadenberg (Eds.), Jaarrapport ruimte voor sport en bewegen (pp. 7-37). Mulier Institute.

Idrottsanläggningar nu och för framtiden

Här presenteras nationell statistik om idrottsanläggningar somt verktyg för egna analyser. Som grund för analyser presenteras kunskap om idrottsanläggningars betydelse för möjligheterna att idrotta och utöva fysiska aktivieter.

Upplysningar om innehållet: Nils-Olof Zethrin, nils-olof.zethrin@skr.se
Text: Nils-Olof Zethrin

ISBN 978-91-8047-392-7
Ladda ner eller beställ på skr.se/publikationerochrapporter
Post: 118 82 Stockholm **Besök:** Hornsgatan 20
Telefon: 08-452 70 00 skr.se

Sveriges Kommuner och Regioner